

BATIKUJEME a malujeme na textil

Tatjana Macholdová

Šikovné
Ruce

batikování
malování

- na tašky
- trička
- na hedvábí

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

OBSAH

Batikování, barvení látek	4
Batika skládaná	8
Batika šitá	10
Batika vyvazovaná	11
Barvení sypáním barev – sypaná batika	14
Barvení vzlínáním	16
Vosková batika	18
Kolíčkování	20
Méně známé techniky barvení	21
Stříkání barev s použitím šablony	24
Otisky různých materiálů, výroba razítek	26
Odbarvování pomocí Sava	28
Mramorování	30
Ruční malba na textil	32
Techniky malby na hedvábí	34
Zapouštění barev – mramorování	37
Akvarelová technika, kresba guttami nebo použitím kontur	38
Vosková batika	40
Tisk voskem	42
Efektová sůl a její využití	44
Parní barvy	46

BATIKOVÁNÍ, BARVENÍ LÁTEK

Dalo by se říci, že tato slova jsou známa již po staletí. Člověk vždy řešil, jak se oblékne, zpočátku hlavně z důvodu, aby neprochladl. Velice brzy se však chtěl odlišit od těch ostatních, touha po originalitě byla velmi silná. A tak bylo vymyšleno mnoho způsobů zdobení těla i oděvu. Napřed mělo silnou funkci symbolickou, významovou, vázalo se k určitým příležitostem, jednotlivým kmenům a oblastem. Důležitou roli ve zdobení a později barvení oděvů sehrály ženy. Jejich touha po odlišnosti a kráse dovedla mnohé, před staletími objevené techniky, až k nám.

Batika v původním označení byla barvení látek za studena pomocí rezervace – pokrytí voskem. V Japonsku vosk nahrazovala rýžová hmota, jinde nanášeli na látku směs bláta a dalších přísad pomocí dřevek a jiných materiálů. Nejčastěji se vosk nanášel speciální měděnou konvičkou o různých průměrech hrotů (tjanting). Na místech pokrytých voskem či jinou hmotou a následném barvení za studena zůstávala zachována barva podkladu. Kombinací vždy tmavšího odstínu barvy a další rezerváže

vznikla celá řada ornamentů a graficky velmi zajímavých obrazů. Po obarvení látky se vosk odstraňoval namáčením do horké lázně.

Tato vosková batik pochází z Asie – Indie a Číny. V průběhu času se slovo batik u nás rozšířilo a zlidovělo i díky dalším technikám barvení látek. Dnes je toto označení používáno pro obecné barvení látek pomocí jakékoliv rezerváže.

Materiál

První část této knihy není na materiál příliš náročná. Poté, co si vybereme, koupíme nebo třeba ve svém šatníku najdeme tkaninu, kterou budeme barvit, nám poslouží k práci většinou věci, které máme doma.

Barvy

Správně vybrat barvu je důležité. Momentálně je na trhu několik druhů barev na textil, rozpustných ve vodní lázni a určených k barvení během zahřívání a varu. Koupíme je běžně v drogeriích za velmi dostupné ceny. Tuzemský výrobce Druchema dodává nyní na trh barvy pod novým označením „Barvy na textil DRUCHEMA“. Tradiční barvy DUHA, které jsme znali řadu let jako

český výrobek, jsou nyní naopak vyráběny v zahraničí. Lze koupit i barvy od dalších zahraničních výrobců (například Iberia).

Množství práškové barvy je těžké odhadnout. Na sáčku je vždy uveden návod, zkušenosti však získáme nejlépe praxí. Správně by měla být lázeň po vyjmutí obarvené látky čirá. Pokud je barvy málo, odstín je světlý, jestliže je situace opačná, tkanina bude ze začátku více pouštět přebytečnou barvu. Barvy lze mezi sebou různě míchat a přispávat další až do požadovaného odstínu.

Během barvení je třeba dodržet určitý postup. Tkaninu vložíme do dobře promíchané studené nebo vlažné lázně, kterou postupně zahříváme až do bodu varu. V mírném varu udržujeme asi 20 minut, záleží však na požadované sytosti barvy. Potom vše necháme vychladnout.

Po pečlivém vymáčení ještě namočíme textilii do vody s octem (asi 4–5 lžic na 1l vody) pro ustálení barev, nejlépe po dobu 1 hodiny, ale doba může být i kratší. Barvit můžeme i v pračce podle návodu na sáčku s barvou (vhodné hlavně v případě objemnějších barvených kusů).

Tkaniny

Vždy barvíme tkaniny předeprané, abychom zamezili špatné přilnavosti barvy.

Sůl

Kuchyňskou sůl přidáváme do barvicí lázně v poměru zhruba 1 lžice na 1l vody. Po jejím rozpuštění dojde k lehkému narušení struktury vláken a barva lépe přilne.

Nádoba

Nádobou k barvení rozumíme jakýkoliv hrnec, nejlépe však nerezový, který nevsákne barvu a je dostatečně velký. Množství vody hraje velmi důležitou roli, protože je třeba, aby se materiál v lázni dobře rozložil, dal otočit a aby jeho části nevyčnívaly ven.

Provázek

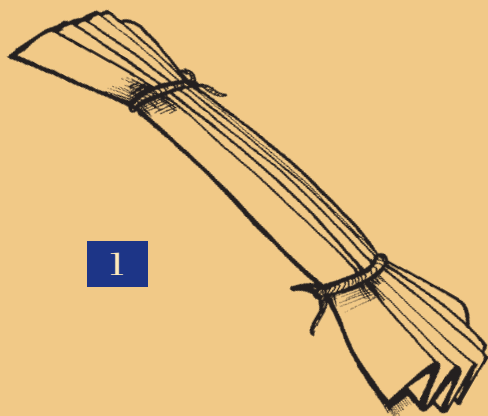
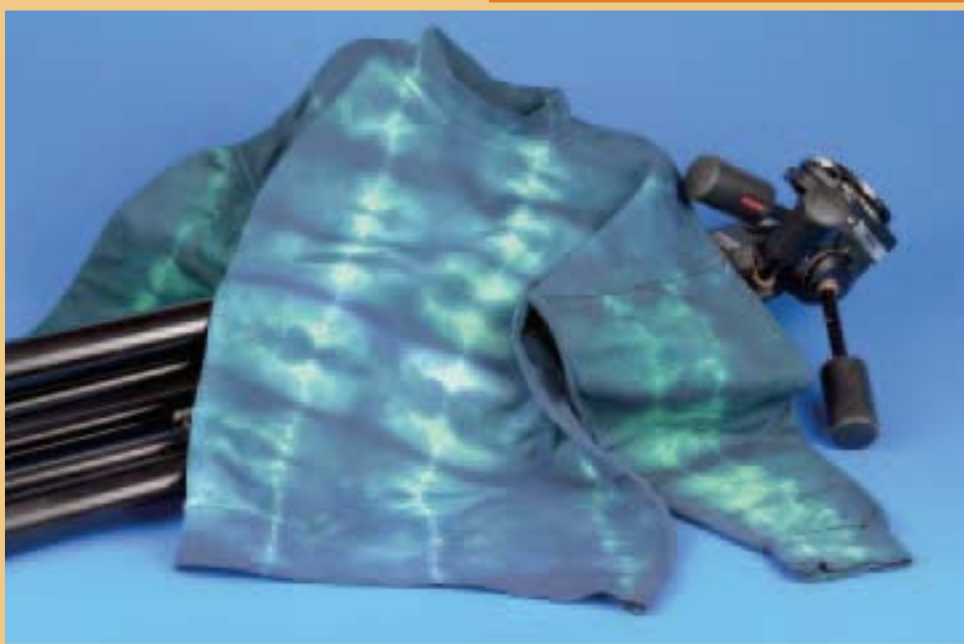
Na vyvazování používáme provázek přírodní, umělý by se mohl během varu rozpustit nebo povolít.

Vosk

Vosk i nádobu na jeho rozpuštění, tzv. hnízdo koupíme v obchodech s výtvarnými potřebami. Hnízdo můžeme nahradit malou kovovou nádobou, ve které vosk udržujeme při stálé teplotě na nízkém stupni elektrického vařiče. Pro nanášení vosku lze použít tjanting, nástroj pro vytváření linek nebo štětec, se kterým budeme pracovat v této knize. K barvení voskové batiky používáme barvy za studena, které lze koupit ve výtvarných potřebách nebo vychladlý roztok barev na textil. Druhá varianta však nemusí být barevně stálá. Vosk odstraníme buď klasickou metodou namočením v horké lázni nebo přežehlením žehličkou přes savý papír.

Batika skládaná

Touto již tradiční metodou lze získat mnoho nádherných vzorů, které lze s úspěchem kombinovat, nebo i vymýšlet své vlastní.

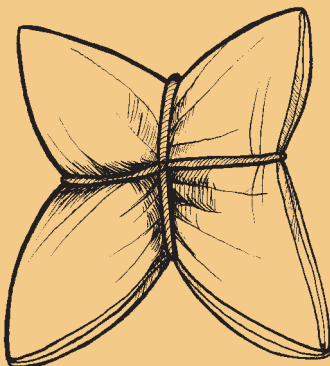
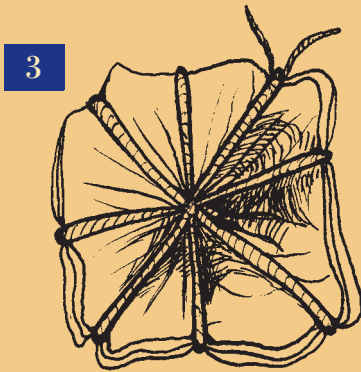
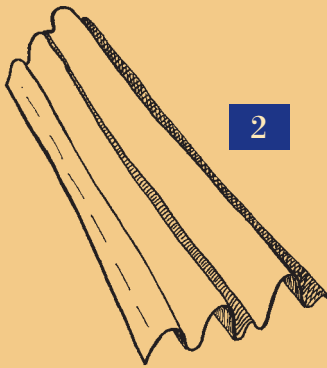

materiál

- barvy na textil Druchema, Duha nebo Iberia
- přírodní látka k barvení
- sůl
- ocet

pomůcky

- přírodní provázek
- nůžky
- nádoba na barvení
- jehla, nit

postup

Při barvení skládáním si rozmyslíme, na jakém místě sklady budou a zda chceme mít výsledek pravidelný či nikoliv. Pokud se rozhodneme pro pravidelnost, začneme pečlivě skládat látku do harmoniky o stejně širokých pruzích, které potom buď prošijeme nebo na několika místech provázkem převážeme (*obr. 1*). V případě nepravidelných skladů materiál pouze zlehka navrapujeme nebo poskládáme pruhy záměrně rozdílných šířek (*obr. 2*). Potom namočíme vše napřed do čisté vody (aby se barva nevsakovala do zatažených míst) a vyždímáme. Pak látku vložíme do barvicí lázně se solí a podle sytosti barvy obarvíme podle návodu na sáčku. Základní postup je: Materiál ponoříme do vlažné lázně, za častého míchání přivedeme k varu a vaříme do požadované sytosti barvy. Textilii necháme v lázni do jejího vychladnutí. Po zchladnutí a několikerém vymáchní ustálíme barvy v roztoku vody a octa. Nakonec zarezervovaná – převázaná místa rozvážeme a ještě jednou vymáchneme v octové vodě. Další možnosti skládání jsou na obrázku 3 a 4.